

ГЕНЕЗА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ РУМУНІЇ:
РЕФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ (1948–1957 РР.)GENESIS OF THE DEVELOPMENT OF ROMANIA'S PHYSICAL EDUCATION
SYSTEM: REFORMING THE LEGAL BASIS (1948–1957)

Стаття присвячена аспектам розвитку системи фізичного виховання Румунії, а саме проблемам реформування нормативно-правової бази країни (1948–1957 рр.). Автор статті виокремив таке завдання – проаналізувати зміни в основних положеннях нормативно-правових актів 1948–1957 рр., що регламентували систему фізичного виховання Румунії досліджуваного періоду. У статті розглянуто нормативно-правові акти, що регламентували фізичне виховання і спорт із 1948 по 1957 рр., у контексті реформування цієї сфери. Унаслідок реформи освіти 1948 р. з'явилася потреба в керівному органі, який би взяв на себе управління системою фізичної культури і спорту населення Румунії. Саме такі повноваження були надані Комітету з питань фізичної культури і спорту, правонаступнику Організації народного спорту. Аналіз діяльності Комітету з фізичної культури і спорту як керівного органу сфери країни підтвердив, на думку авторів, наявність цілого переліку негативних аспектів, які можна розділити на дві окремі потужні групи – «управлінські» й «ідеологічні». Для вирішення проблем створено Союз з питань фізичної культури і спорту в Румунській Народній Республіці. Організаційною основою Союзу стали спортивні колективи, сформовані на підприємствах, в установах, промислових кооперативах, школах, на станціях механізаторів, у будинках культури. У рамках цих колективів передбачалося функціонування спортивних секцій, метою яких, зокрема, була участь у змаганнях міського, регіонального або державного рівнів. Також з метою розвитку спорту вищих досягнень створено політику підтримки спортивних клубів. Ще один напрям реформування системи фізичного виховання і спорту Румунії реалізовувався шляхом зниження ціни на спортивне обладнання, друковані матеріали, зменшення митних тарифів на імпортовані товари сфери фізичної культури і спорту, зниження податку на спортивні спектаклі, свята, змагання тощо.

Ключові слова: декрет, закон, комітет, реформа, Румунія, союз, спорт, фізичне виховання, фінансування.

The article deals with the aspects of the development of the system of physical education of Romania, namely the problems of reforming the legal framework of the country (1948–1957). The author of the article singled out the following task – to analyze the changes in the basic provisions of the legal acts of 1948–1957, which regulated the system of physical education of Romania of the studied period. The article deals with the legal acts regulating physical education and sports from 1948 to 1957 in the context of reforming this field. As a result of the 1948 education reform, there was a need for a governing body to take over the management of the system of physical culture and sports of the Romanian population. Such powers were conferred on the Committee on Physical Culture and Sports, the successor to the Organization of Folk Sports. The analysis of the activities of the Committee on Physical Culture and Sports, as the governing body of the country's sphere, confirmed, according to the authors, the existence of a whole list of negative aspects that can be divided into two separate powerful groups – “management” and “ideological”. To solve the problems, the Union of Physical Culture and Sports was established in the Romanian People's Republic. The organizational basis of the Union was the sports teams formed at enterprises, institutions, industrial cooperatives, schools, mechanization stations, cultural houses. These teams envisaged the functioning of sports sections, the purpose of which, in particular, was to participate in competitions at the city, regional or state level. A policy of supporting sports clubs has also been established to promote higher-level sports. Another direction of reforming the system of physical education and sports of Romania was implemented by reducing the price of sports equipment, printed materials, reducing customs tariffs on imported goods in the field of physical culture and sports, reducing the tax on sports performances, holidays, competitions and more.

Key words: decree, law, committee, reform, Romania, union, sport, physical education, financing.

УДК 37.015.3(498):351
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/22-4.7>

Цибанюк О.О.,
канд. пед. наук,
доцент кафедри теорії та методики
фізичної культури і спорту
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Вілігорський О.М.,
старший викладач кафедри фізичної
культури та основ здоров'я
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Сучасний світовий соціокультурний простір вимагає від країн наявності комплексу модерних процесів державотворення. Україну в цьому контексті розглядають як конкурентоспроможного, привабливого, перспективного, прогнозованого, а тому й надійного партнера. Громадська думка та соціальна практика здебільшого ігнорують можливості фізичної культури і спорту у вирішенні багатьох важливих соціально-економічних проблем. Проте для всіх освітян і фахівців галузі стає очевидним, що актуальною нині є потреба глибокого реформування фізкультурної освіти й фізичного виховання підрастаючого покоління згідно

з національно-ідейними цінностями та світовою динамікою. У цьому сенсі актуальною є проблема вивчення теорії та практики фізкультурної освіти в країнах Європейського Союзу, оскільки наукове обґрунтування подібної проблематики диктується сучасними тенденціями оптимізації або навіть реформування навчально-виховного процесу. Фізкультурна освіта й фізичне виховання повинні відбуватися з урахуванням і на основі державних особливостей розвитку культури і спорту, що є системою орієнтирів і поглядів на роль, організацію та функціонування сфери вищезазначеної галузі на довгостроковий період з урахуванням розвитку держави та світового досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вивчення досвіду європейських країн у галузі фізичного виховання і спорту представлено низкою праць педагогів, фахівців галузі тощо. Аспекти реформування фізичного виховання в постсоціалістичних країнах вивчали Г. Арделян, Г. Богданов, А. Карпов, З. Кузнецов, О. Куц. Питання фізичного виховання в Румунії, а саме методик проведення занять в загальноосвітніх школах і ліцеях соціалістичного часу, досліджував І. Попеску.

Цікавими для вивчення є низка статей Н. Гнесь, С. Дарійчука, О. Цибанюк, загальною метою яких визначено аналіз розвитку системи фізичного виховання дітей і молоді як українських земель в історичному контексті, так і різних європейських країн [1; 7].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте питання теорії та методики фізичного виховання Румунії й різні історичні періоди, зокрема нормативно-правове регламентування цієї сфери, залишилися поза увагою науковців.

Мета статті – проаналізувати зміни в основних положеннях нормативно-правових актів 1948–1957 рр., що регламентували систему фізичного виховання Румунії досліджуваного періоду.

Виклад основного матеріалу. Звичайно, фізичне виховання населення Румунії досліджуваного періоду розглядалося під кутом економічним – підготовки гідного робочого покоління, витривалого, освіченого, підпорядкованого та дисциплінованого, соціальним – задоволення потреб проведення вільного часу, мілітаристичним – наявність систематичної військової та загальної фізичної підготовки тощо.

Саме тому четвертим етапом розвитку системи фізичного виховання Румунії визначаємо період 1948 року по 1989 рік – час визнання на офіційному рівні фізичного виховання і спорту як пріоритету в розвитку держави. Розглянемо нормативно-правові акти, що регламентували фізичне виховання і спорт з 1948 по 1957 рр. в контексті реформування цієї сфери.

Етап офіційного визнання розпочався 6 квітня 1948 року, коли Вищі Національні Збори країни проголосували за Конституцію Румунської Народної Республіки, зокрема за 20 і 25 статтю [2]. Незабаром цей же законодавчий орган проголошує «Закон про реформу освіти» від 3 серпня 1948 року, називаючи фізичне виховання одним із провідних обов'язкових завдань освіти [4].

Відповідно, з'явилася потреба в керівному органі, який би взяв на себе управління системою фізичної культури і спорту населення Румунії. Саме такі повноваження Комітету з питань фізичної культури і спорту при Раді Міністрів надає декрет щодо створення такої організації від 6 серпня 1949 року № 329 (Comitetul pentru Cultură Fizică și Sport (CCFS), румунською – О. Ц.). Момент опри-

люднення цього декрету засвідчив втрату чинності закону від 9 березня 1946 року № 135 щодо створення Організації народного спорту [5].

Розділ I «Головні положення» затвердив факт створення Комітету з фізичної культури і спорту, виокремив завдання цієї організації, а саме: з метою розповсюдження фізичної культури і спорту серед робітників, селян, учнівської і студентської молоді Комітет планував і реалізовував політику для розвитку фізичної культури і спорту в країні; також організація координувала діяльність громадських організацій і державних інституцій з питань фізичної культури і спорту, керувала діяльністю й контролювала діяльність усіх організацій системи.

Крім того, Комітет мав на меті розвиток теоретичних наукових досліджень у галузі, вивчення нових методик фізичного виховання, формування наукового підґрунтя для використання новітніх технологій у процесі спортивного тренування тощо. Ще одним струменем «спортивних завдань» стало вирішення проблем матеріально-технічного забезпечення, а саме: Комітет з питань фізичної культури і спорту формував перелік необхідного для досягнення мети власної діяльності спортивного обладнання, створював умови для його затвердження Державною плановою комісією Ради Міністрів країни, наглядав за виробництвом і раціональним розповсюдженням цього обладнання, уживав заходів щодо розвинення мережі спортивних майданчиків, регулював норми їх будівництва й використання. Обов'язки оцінювання результативності всієї сфери фізичної культури і спорту також належали Комітету, зокрема установа визначала кваліфікацію спортсменів і їх тренерів усіх рівнів, здійснювала вручення спортивних нагород, преміювала тощо.

Окрема увага декретом приділялася кадровій політиці та її ідеологічному вихованню. У цьому контексті Комітет мав на меті не тільки організувати й раціонально використовувати кадри, а й сприяти підвищенню ідеологічного рівня фахівців і передових спортсменів. Питання ефективної пропаганди також були у сфері діяльності Комітету, зокрема ця структура керувала спортивною пресою, координувала видання книг, брошур, довідників, бюлетенів, альманахів та інші публікації з проблем фізичної культури і спорту тощо. Ще два напрями діяльності, окреслені завданнями Комітету з питань фізичної культури і спорту, виділялися в контексті співпраці з Міністерством освіти й Міністерством охорони здоров'я. У першому випадку Комітет брав безпосередню участь у розробленні, затвердженні програм з фізичної культури і спорту й контролював їх застосування в усіх навчальних закладах будь-якого рівня. У другому – Комітет повинен мав організувати необхідну медичну допомогу спортсменам будь-якого рівня.

Другий розділ декрету за № 329 визначив основні засади організації Комітету з питань фізичної культури і спорту. Отже, очолював комітет голова та чотири заступники, призначені рішенням Ради Міністрів Румунії. Крім них, в установі працювали 12–18 фахівців сфери фізичної культури і спорту. Відповідно до декрету, при комітеті мали можливість діяти технічні радники, договірні зарплатня яких визначалася рішенням установи. Згідно з декретом від 7 березня 1949 року № 86, технічні працівники працювали на договірних засадах і залучалися за потреби [3].

Усі організаційні положення діяльності Комітету визначені в регламенті, також затвердженому Радою Міністрів країни.

Відповідно, у кожному повіті країни, згідно з декретом, функціонували повітові Комітети фізичної культури і спорту, а при Народних радах місцевого рівня функціонувати делегати з відповідних питань.

Рішення про реструктурування установи, що охоплювала своєю діяльністю сферу фізичної культури і спорту, було прийнято без відповідної фінансової «підготовки», тому стаття 10 декрету № 329 виокремлює використання спеціального кредиту з резерву Ради Міністрів країни на формування та функціонування Комітету з питань фізичної культури і спорту на 1949 рік [5].

Отже, Комітет з питань фізичної культури і спорту Румунської Народної Республіки, що діяв із серпня 1949 року по липень 1957 року як основний законотворчий, регламентуючий, керівний та контролюючий орган у сфері фізичної культури і спорту, став правонаступником Організації народного спорту (OSP).

Звичайно, повоєнні закони, що регламентували освіту й громадський рух, фізичне виховання і спорт, із часом вимагали уточнення та перегляду. Саме такий характер мало рішення Ради Міністрів Румунської Народної Республіки від 2 липня 1957 року щодо реорганізації руху фізичної культури і спорту і створення Союзу з питань фізичної культури і спорту (Unii pentru cultură fizică și sport (UCFS), румунська – О. Ц.).

Цей документ був першим нормативним актом, у назві й змісті якого спостерігається ідеологічний вплив «радянської». Крім того, у ньому знаходимо виокремлення проблем чинної організаційної структури Союзу з питань фізичної культури і спорту й діяльності організації. Розглянемо зміст Рішення ЦК Румунської трудової партії й Ради міністрів Народної Румунської Республіки щодо реорганізації руху фізичної культури і спорту. Аналіз діяльності Комітету з фізичної культури і спорту як керівного органу сфери країни підтвердив, на думку авторів, наявність цілого переліку негативних аспектів. Їх можна розділити на дві окремі потужні групи – «управлінські» й «ідеологічні».

Загальною характеристикою першої групи стала недосконалість системи управління, рисою якого стали «велика кількість зацікавлених на папері» та наявність паралельності керівних органів зверху до низу, як результат, бюрократизму – активного звітування про результати й відсутність фактичної відповідальності. До другої зараховуємо проблеми нехтування масовим фізичним вихованням на користь занадто розрекламованої турботи про спорт вищих досягнень як можливість представити світу переваги соціалістичного устрою. Саме задля вирішення цих проблем і створення результативної організації на принципах демократичного централізму було створено Союз з питань фізичної культури і спорту в Румунській Народній Республіці як єдиний орган у сфері фізичної культури і спорту. Організаційною основою Союзу стали спортивні колективи, сформовані на підприємствах, в установах, промислових кооперативах, школах, на станціях механізаторів, у будинках культури. У рамках цих колективів передбачалося функціонування спортивних секцій, метою яких, зокрема, була участь у змаганнях міського, регіонального або державного рівня. Також з метою розвитку спорту вищих досягнень було створено політику підтримки спортивних клубів як юридичних осіб у сфері фізичної культури і спорту. Витрати на організацію й діяльність клубів передбачалося забезпечити за рахунок спортивних колективів, прибутків від великих спортивних заходів тощо (дивись рис. 1).

В організаційну основу масового фізичного виховання закладався територіальний принцип або принцип адресності функціонування (при підприємствах, установах, профспілкові, студентські, військові, кооперативні, сільські) спортивних колективів. Відповідно, позашкільна діяльність учнів розгорталася в спортивних колективах при школах (гуртки, секції) і в рамках дитячих спортивних шкіл. Змагальна діяльність учнів і студентів, згідно з рішенням, розгорталася в рамках шкільних, повітових і державних чемпіонатів для юнаків і спартакіад для молоді.

Знову ж таки ідеологічне підґрунтя закріплено в положенні керівної ролі піонерської організації в процесі фізичного виховання учнів: «Спортивна діяльність піонерів повинна бути керована піонерськими організаціями в школах, палацах і будинках піонерів на основі програм, розроблених Міністерством освіти і культури» [6].

Ураховуючи регіональну специфіку з метою комплексного впливу на населення країни, зокрема дітей і молодь, розвитку туристичної привабливості регіонів країни в Румунії було створено Асоціацію «Народний туризм». Діяльність Асоціації волонтерів з питань підтримки оборони Батьківщини обмежувалася лише прикладними видами спорту: стрільбою, мотоспортом тощо.

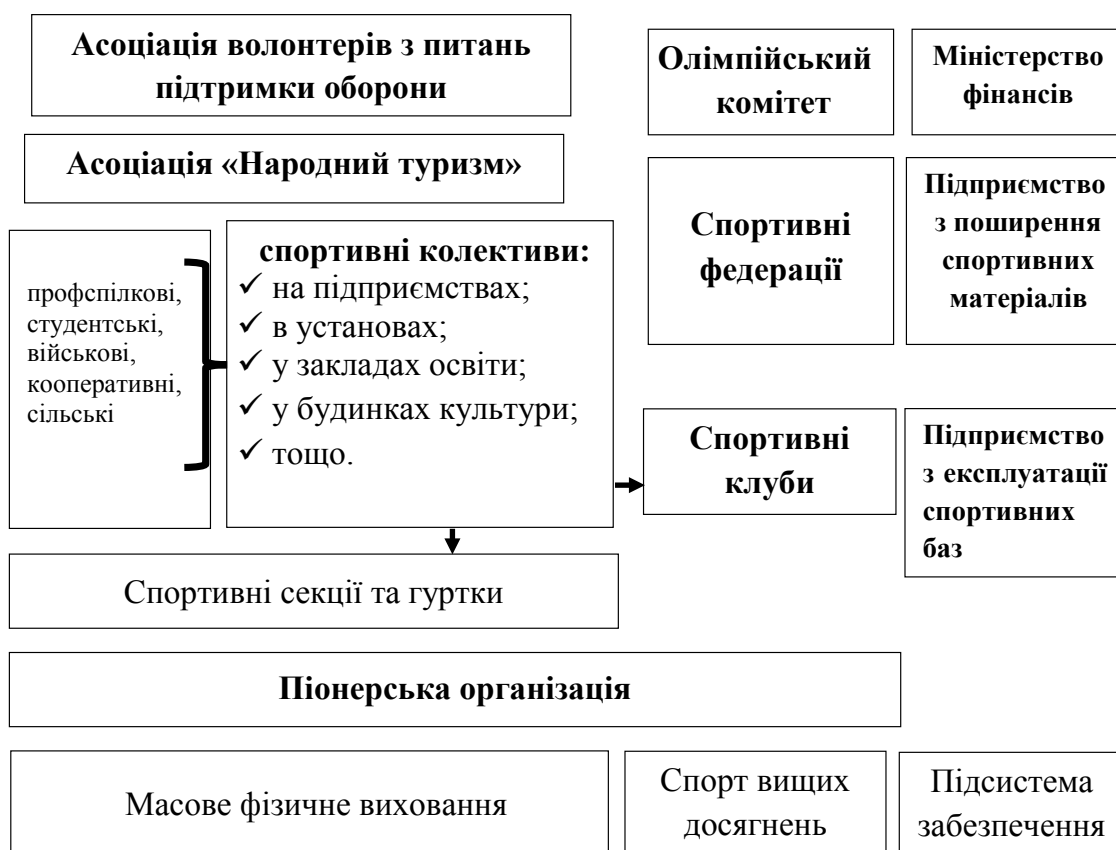

Рис. 1. Система фізичного виховання і спорту Румунії в контексті створення Союзу з питань фізичної культури і спорту в Румунській Народній Республіці 1957 року

Центральним комісіям з видів спорту повернено назви «спортивні федерації», які мають статус юридичної особи. Діяльність Румунського олімпійського комітету не потребувала змін.

Підсистема забезпечення результативності діяльності Союзу з питань фізичної культури і спорту в Румунській Народній Республіці включала в себе підприємство з розповсюдження спортивних матеріалів, зокрема газет «Народний Спорт», «Юніорський спорт», журналів «Фізична культура і спорт» і «Стадіон» як друкованих органів Союзу з питань фізичної культури і спорту в Румунії, підприємство з експлуатації спортивних споруд, а також Міністерство фінансів.

Ще один напрям реформування системи фізичного виховання і спорту Румунії реалізовувався шляхом зниження ціни на спортивне обладнання, друковані матеріали, зменшення митних тарифів на імпортовані товари сфери фізичної культури і спорту, зниження податку на спортивні спектаклі, свята, змагання тощо [6].

Висновки. Отже, фізичне виховання населення Румунії досліджуваного періоду розглядалося під кутом економічним – підготовка гідного робочого покоління, витривалого, освіченого, підпорядкованого та дисциплінованого, соціальним – задоволення потреб проведення вільного часу, мілітаристичним – наявність систематичної

військової та загальної фізичної підготовки тощо. Нормативно-правове регламентування сфери фізичного виховання і спорту досліджуваного періоду перебувало в процесі пошуку й розвитку, описані вище акти (декрети, розпорядження й закони) затверджували функціонування державного органу управління, щоправда, з різними назвами. Основні завдання діяльності в загальному контексті були дотичними. Але Союз з питань фізичної культури і спорту в Румунській Народній Республіці (1957 рік) охопив аспекти фінансування сфери, впливав на податкову політику країни в питаннях матеріально-технічного забезпечення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Цибанюк О.О. Національна румунська гра «Ойна» як складова навчальної програми «Фізична культура і спорт». *Вісник післядипломної освіти. Серія «Педагогічні науки»*. Київ : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2019. Вип. 7 (36). С. 174–186.
2. Constituția Republicii Populare Române din 1948. Textul actual publicat în M.Of. nr. 87 bis/13 apr. 1948.
3. Decretul nr. 86 din 7 martie 1949 pentru reglementarea repartizării forțelor de muncă și pentru a stabili tariful de onorar al colaboratorilor ocazionali.
4. Decretul nr. 175/1948 pentru reforma învățământului 3 august 1948. URL: <https://lege5.ro/Gratuit/g42domzq/decretul-nr-175-1948-pentru-reforma-invata-mantului>.

5. Decretul nr. 329 pentru înființarea și organizarea comitetului pentru cultură fizică și sport de pe lângă consiliul de miniștri, din 6 august 1949.

6. Hotărârea al pnr și a consi-liului de miniștri al republicii populare române cu privire la reorganiza-rea mișcării de cultură fizică și sport din rpr. Înființarea uniunii pentru cultură fizică și sport (ucfs), 2 iulie 1957.

7. Vaskan I., Moseychuk Y., Koshura A., Kozhokar M., Tsybanyuk O., Yarmak O., Galan Y. Comparative analysis of indicators of the morpho-functional condition of the young men aged 15–16 years during the process of physical education (JPES). 2018. № 18 (4). Art 375. P. 2504–2508.